

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE PŘI VYMÁHÁNÍ NĚKTERÝCH FINANČNÍCH POHLEDÁVEK – PRAKTICKÉ ASPEKTY

PETRA SCHILLEROVÁ

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Česká republika

Abstrakt v rodném jazyce

Mezinárodní spolupráce při vymáhání některých finančních pohledávek vznikla především za účelem potírání účelného vyhýbání se placení daňových nedoplatků. Řešením takových případů může být spolupráce jednotlivých daňových správ. Jednotlivé národy však mají jinou národní historii, různé zvyklosti, jiný úřední jazyk, ale především jiný právní systém.

Státy EU si proto podrobná pravidla pro vymáhání pohledávek v mezinárodním měřítku stanovila v příslušných směrnících. Tyto směrnice bylo nutné implementovat do jednotlivých právních systémů. ČR přejímá systém mezinárodní pomoci při vymáhání finančních pohledávek i do svého právního řádu.

Klíčová slova v rodném jazyce

Mezinárodní spolupráce při vymáhání finančních pohledávek, Předmět vymáhání, Formy spolupráce, Praktická hlediska spolupráce při vymáhání.

Abstract

International cooperation in the Czech Republic is on the birth in the fight against enforcement of financial claims. The exchange of information between foreign tax authorities aids in locating a large quantity of tax data which the authorities by themselves would be incapable of uncovering without foreign assistance.

The matters with which I have concerned myself in this paper definitely warrant further exploration and monitoring of their continuing development. Practice and getting new pieces of knowledge from foreign tax authorities can improve international enforcement of financial claims.

Key words

International cooperation in enforcement of financial claims, Object of enforcement, Forms of cooperation, Practical aspects of cooperation of enforcement.

1. ÚVOD

Mezinárodní spolupráce při vymáhání některých finančních pohledávek vznikla především za účelem potírání účelného vyhýbání se placení daňových nedoplatků.

V případě, že daňový dlužník opustí ČR bez zaplacení svých daňových povinností či vznikne zahraničnímu daňovému subjektu daňový dluh v ČR, jsou prostředky k vymáhání takovýchto daňových dluhů značně omezené.

Řešením takových případů může být spolupráce jednotlivých daňových správ. Jednotlivé národy však mají jinou národní historii, různé zvyklosti, jiný úřední jazyk, ale především jiný právní systém.

Státy EU si proto podrobná pravidla pro vymáhání pohledávek v mezinárodním měřítku stanovila v příslušných směrniciích. Tyto směrnice bylo nutné implementovat do jednotlivých právních systémů. ČR přejímá systém mezinárodní pomoci při vymáhání finančních pohledávek i do svého právního řádu.

Pokud by však ČR hodlala navázat spolupráci v oblasti vymáhání daňových pohledávek s nečlenskými státy EU, musí vždy uzavřít s danou zemí bilaterální dohodu, kde bude přesně stanoven okruh pohledávek, na které se mezinárodní pomoc vztahuje.

2. PŘEDMĚT VYMÁHÁNÍ

Poskytování součinnosti se týká pohledávek vzniklých z:

- přímých daní – daň z příjmů, daň z nemovitostí, daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí;
- nepřímých daní – DPH, spotřební daně;
- náhrad, finančních podpor¹ a dalších opatření, které jsou součástí částečného nebo úplného financování Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu, včetně částek, které mají být vybrány v souvislosti s těmito činnostmi;
- dávek a jiných poplatků stanovených v rámci Evropských společenství při organizaci společného trhu s cukrem;
- dovozních cel – také dovozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem na dovoz a dále dovozní poplatky stanovené v rámci společné zemědělské politiky ES nebo podle zvláštních
- režimů, které se vztahují na některé zboží, které je výsledkem zpracování zemědělských produktů;
- vývozních cel – také vývozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem na dovoz a dále dovozní poplatky stanovené v rámci společné zemědělské politiky ES nebo podle zvláštních režimů, které se vztahují na některé zboží, které je výsledkem zpracování zemědělských produktů;
- daní z pojistného – daněmi z pojistného se rozumí daně, které mají některou z forem vyplývající ze zmíněných směrnic EU. Česká republika daně z pojistného zavedeny nemá, tento druh příjmu je tudíž řešen v rámci daní z příjmů. Jako členský stát Evropské unie jsme povinni na základě požadavků jiných států pohledávky z daní, které jsou označeny jako daně z pojistného, na svém území vymáhat.
- úroků, pokut, penále a nákladů souvisejících s uvedenými pohledávkami.

---

¹ Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu).

Zákon č. 191/2004 Sb., o mezinárodní pomoci při vymáhání některých finančních pohledávek upravuje postup a podmínky, za kterých orgány České republiky poskytují, požadují nebo přijímají mezinárodní pomoc při vymáhání některých finančních pohledávek na základě vzájemnosti a je plně slučitelný s právem Evropských společenství.

Příslušným orgánem pro účely mezinárodní spolupráce při vymáhání, jak v postavení žádajícího, tak v opačných případech, je MF ČR. Samotným uskutečňováním vymáhání či jiných úkonů souvisejících s mezinárodní pomocí při vymáhání však MF ČR může pověřit správce daně, kterého se dožádaná pomoc věcně dotýká. V evropské praxi se však osvědčil tzv. seznam kompetentních orgánů, ve kterém jsou uvedeny přímo úřady, které jsou pověřeny pro komunikaci se zahraničím dle jednotlivých druhů daní.

3. FORMY MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Spolupráci při vymáhání daňových pohledávek mezi státy EU, je možné provádět ve třech rovinách:

- Výměna informací
- Doručování písemností vztahujících se k vymáhání
- Vymáhání (zajištění) pohledávek

4. PRAKTICKÁ HLEDISKA

4.1 PŘENOS A NAKLÁDÁNÍ S INFORMACEMI

Veškerá komunikace týkající se sdělování a přijímání informací mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropské unie probíhá elektronickou cestou prostřednictvím sítě CCN/CSI. Jedná se o chráněnou síť, která zajišťuje ochranu před neoprávněným přístupem k zasílaným informacím a zároveň nabízí větší operativnost ve vzájemné komunikaci mezi jednotlivými státy. Jelikož se jedná o chráněný přenos informací, přístup do této aplikace mají jen vybraní pracovníci příslušného odboru na ministerstvu.

Všechny písemnosti, exekuční tituly a s nimi související žádosti se však díky svému charakteru musí zasílat v klasické papírové podobě.

Přenos informací mezi jednotlivými úrovněmi české daňové správy bude prováděn prostřednictvím sítě FINet, která je zabezpečena podobným způsobem jako CCN mail.

Na informace sdělené příslušnému orgánu příslušným úřadem smluvního státu se vztahuje povinnost zachovávat mlčenlivost stanovená zvláštním právním předpisem, při dodržení dalších podmínek stanovených tímto zákonem.²

Informace, doklady a jiné písemnosti získané v rámci mezinárodní spolupráce mohou být předány pouze:

---

² Ust. § 8 odst. 1 zákona č. 253/2000 Sb. o mezinárodní pomoci při správě daní, zvláštním předpisem je z. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ust. § 24.

1. osobě, která je uvedena v žádosti,
2. pověřenému správci daně k provedení úkonů při uskutečňování mezinárodní pomoci a pouze k těmto účelům,
3. soudním orgánům jednajícím ve věcech, které se týkají vymáhání těchto pohledávek.

Každý stát zapojený do systému mezinárodní pomoci při vymáhání má vůči Evropské Komisi stanovenou ohlašovací povinnost týkající se určitých informací. Jedná se o to, že České republice vznikne povinnost každoročně sdělit Komisi informace o počtu žádostí o informace, doručení a vymáhání, a to jak zaslanych, tak i obdržených v předešlém roce. Další informace se týkají výše pohledávek, které byly předmětem mezinárodní pomoci při vymáhání, a vymožených částek.

Pro tento proces je opět předepsaná forma a vzor pro sdělování informací Evropské Komisi je uveden v příloze.

4.2 PROMLČENÍ A PREKLUZE

Úprava promlčecích nebo prekluzivních lhůt pro vymáhání pohledávek se řídí zákony dožadujícího státu. To znamená, je-li Česká republika požádána o vymáhání pohledávky, musí vždy zacházet s předmětnou pohledávkou, jako s pohledávkou vzniklou v jiném právním systému, který její vznik a zánik upravuje. Stejný režim platí i naopak, jestliže Česká republika bude žádat o vymáhání pohledávky v zahraničí, dožádaný stát poskytuje pouze součinnost a všechny úkony, které provede, budou mít vliv na běh promlčecích lhůt tak, jako by úkony byly provedeny v České republice.

4.3 ÚROKY A PENÁLE Z PRODLENÍ

V případě penále, pokut či úroků z prodlení, je tomu naopak. Ode dne účinnosti exekučního titulu se začínají poplatníkovi počítat penále a úroky z prodlení, které se řídí podle právních předpisů dožádaného státu. Dlužník je tedy po dobu vymáhání povinen platit penále, které se mu vyměří podle § 63 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v platném znění (dále jen „ZSDP“). Jedná se o penále za zpoždění úhrady dlužné pohledávky vypočtené podle § 63 odst. 2 ZSDP. Bude-li dlužníkovi povoleno posečkání nebo splátky, vymáhání se v souladu s § 73 odst. 9 ZSDP odloží a za dobu posečkání nebo splátek je dlužník povinen platit úrok vyměřený podle § 60 odst. 6 ZSDP. Současné uplatnění úroku a penále § 60 odst. 4 ZSDP nepřipouští.

Závěrem je nutno předeslat, že v souladu se zásadami mezinárodní pomoci při vymáhání, veškeré takto získané penále a úroky však společně s vymoženou částkou náleží dožadující straně.

Každá země má jinou právní úpravu uplatnění úroků a penále, což v praxi způsobuje řadu problémů.

Např. v ČR nemohou být současně uplatněny úroky a penále. Buď se hradí penále nebo úroky z posečkání, ale ve Švédsku se např. zase vůbec daňový nedoplatek nepenalizuje.

V žádném obecně závazném právním předpise není navíc výslovně zakotveno, že běh penále se v průběhu vymáhání daňových nedoplateků v zahraničí staví.

Pokusím se otázku penalizace přiblížit na konkrétním příkladě:

Daňový subjekt X opustí ČR bez zaplacení svých daňových povinností. Nejde-li správci daně žádným způsobem na českém území pohledávku vymáhat, zašle žádost o pomoc při vymáhání na příslušný orgán jiné země. V žádosti uvede její základní náležitosti (jméno subjektu, přesná adresa, číslo bankovního účtu, ...) a také částku, která má být získána spolu s předepsaným (vypočteným) penále.

Výjimku například tvoří Švédsko, které vůbec nepenalizuje. V tomto případě, pokud by ČR žádala Švédsko o pomoc při vymáhání, zaslala by v žádosti pouze částku, kterou potřebuje získat vymáháním a související penále by bylo dopenalizováno na českém území.

To jsou konkrétní poznatky, zjištěné praxí správců daně.

4.4 NÁKLADY VYMÁHÁNÍ

Mezinárodní pomoc při vymáhání pohledávek se provádí bezúplatně. Znamená to, že Česká republika neuplatňuje vůči státu, který o pomoc požádal, nárok na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti s výkonem mezinárodní pomoci.

Úhradu nákladů spojenou s neoprávněným vymáháním pohledávky hradí vždy stát, který tuto skutečnost zavinil.

Jestliže tedy Česká republika zaviní neoprávněné vymáhání v zemi, kterou požádá o spolupráci, je povinna uhradit této zemi náklady spojené s odstraněním následků tohoto vymáhání a naopak.

Samozřejmě může nastat i situace, že vymáhání je velmi obtížné, způsobí vysoké náklady, nebo se může například týkat boje proti organizovanému zločinu. V takových případech se dotčené státy mohou na úhradě nákladů dohodnout sjednáním písemné dohody o úhradě nákladů. Návrh na sjednání takovéto dohody podává dožadovaný stát a dožadující orgán do dvou měsíců sdělí do jaké míry s návrhem souhlasí. Jestliže se státy na úhradě takto vzniklých nákladů nedohodnou, musí i přesto dožadovaný orgán ve své činnosti pokračovat.

4.5 ÚŘEDNÍ JAZYK

Evropská unie ctí právo členských států na respektování jejich úředního jazyka. V rámci systému mezinárodní pomoci při vymáhání musí tedy dožadující stát zajistit překlad všech dokumentů do úředního jazyka dožadované země. Zasílá-li Česká republika žádost do zahraničí musí nejen žádost, ale i všechny příslušné doklady předávat v úředním jazyce státu, který je žádán o spolupráci. Státům je však ponechána možnost na vzájemnou dohodu, v jakém jazyce si budou předmětné doklady předávat i vzájemně komunikovat.

4.6 SMĚNNÝ KURS

Výše pohledávky i výše s ní souvisejících úroků, penále, pokut a nákladů jsou v žádosti o vymáhání uvedené v měnách obou států, vyjádřené kurzem devizového trhu České národní banky, a to v den podpisu žádosti o vymáhání.

Pohledávka se vymáhá i převádí do zahraničí v české měně a považuje se za uspokojenou (bez ohledu na výši úroků, případně penále) v poměru částky vymožené k částce vymáhané

vyjádřené v české měně na základě směnného kurzu určeného podle zvláštního právního předpisu.³

4.7 PŘÍSLUŠNÝ BANKOVNÍ ÚČET

V souvislosti s obdržnými žádostmi ze zahraničí o mezinárodní pomoc při vymáhání se na příslušném FÚ zřídí depozitní účet zvláštní prostředky – mezinárodní pohledávky. Uvedený depozitní účet na kompetentním FÚ otevře ministerstvo vždy až v případě, kdy bude vymáhání dané pohledávky spadat do jeho místní příslušnosti. Na tomto depozitním účtu budou evidovány peněžité pohledávky a platby, které budou na základě zákona vymoženy orgány České republiky. Prostředky z tohoto účtu pak budou přímo zasílány do ostatních členských států EU. Za účelem převodu vymožených finančních prostředků ze zahraničí na základě zasílaných žádostí do zahraničí uvede místně příslušný FÚ ve své žádosti o mezinárodní pomoc číslo stávajícího účtu pro exekuce.

Informace o výši vymožených částek pro statistické účely nutné pro sdělování Evropské Komisi získá ministerstvo z odpovědi o výsledku vymáhání jak příslušného finančního úřadu tak zahraniční daňové správy.

4.8 PROCES ZASÍLÁNÍ ŽÁDOSTÍ O SPOLUPRÁCI

Proces zasílání žádostí o spolupráci z České republiky do zahraničí

Jednotlivé kroky procesu:

1. Místně příslušný správce daně zašle prostřednictvím příslušného FŘ žádost o spolupráci při vymáhání se zahraniční daňovou správou ministerstvu.
2. Ministerstvo zaeviduje tuto žádost do své elektronické evidence žádostí.
3. Pracovníci ministerstva překontrolují, zda žádost obsahuje všechny náležitosti:
  - a. minimální částka
  - b. vyplnění všech povinných položek
  - c. srozumitelnost
  - d. naléhavost
  - e. nařízení výkonu rozhodnutí
  - f. oprávněnost žádosti
  - g. podpis
4. V případě nutnosti požádá ministerstvo FÚ o doplnění chybějících informací.
5. Ministerstvo zajistí příslušný překlad žádosti.

---

³ §21 odst. 3 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 121/2000 Sb.

6. Ministerstvo žádost zašle příslušnému zahraničnímu orgánu a zaeviduje datum odeslání žádosti do zahraničí.
7. Ministerstvo obdrží potvrzení přijetí žádosti ze zahraničí.
8. Jestliže ministerstvo neobdrží do 6 měsíců zprávu o stavu šetření od zahraničního partnera, zašle upomínku.
9. Ministerstvo obdrží od zahraniční daňové správy finální výsledky šetření či informace o zaslání vymožené částky na příslušný bankovní účet určený FÚ.
10. Ministerstvo přeloží a přepošle výsledky šetření místně příslušnému správci daně.

Proces zasílání žádostí o spolupráci ze zahraničí do České republiky

Jednotlivé kroky procesu:

1. Ministerstvo zaeviduje přijetí žádosti od zahraniční daňové správy ve své elektronické evidenci.
2. Ministerstvo zajistí překlad žádosti.
3. Ministerstvo ověří všechny náležitosti žádosti:
  - a. kompetentní orgán
  - b. minimální částka
  - c. oprávněnost žádosti
  - d. srozumitelnost žádosti
  - e. číslo bankovního spojení
4. Ministerstvo určí místně příslušný FÚ.
5. Ministerstvo zadá pokyn ČNB k otevření účtu pro kompetentní FÚ.
6. Ministerstvo prostřednictvím FŘ zašle žádost kompetentnímu FÚ a dle zákonných opatření jej pověří k úkonům nezbytným pro splnění požadavků vyplývajících ze žádosti.
7. Ministerstvo zaeviduje datum odeslání.
8. Proběhne šetření či vymáhání pohledávky v rámci FÚ.
9. Jestliže ministerstvo neobdrží od FÚ odpověď do pěti měsíců ode dne potvrzení přijetí žádosti ze zahraničí na ministerstvo, zašle urgenci.
10. FÚ sestaví svou konečnou odpověď v dané věci dle vzorů odpovědí k jednotlivým druhům žádostí uvedených v příloze.
11. FÚ zašle ministerstvu odpověď a zároveň převede vymoženou částku na bankovní účet určený zahraniční daňovou správou.

12. Ministerstvo zajistí zaslání odpovědi do zahraničí.

5. ZÁVĚR

ČR se v současné době nachází v počáteční fázi zapojení se do systému mezinárodní pomoci při vymáhání daňových pohledávek. V EU je tento systém běžně využíván formou mezinárodní spolupráce jednotlivých daňových správ a nezřídka je výsledkem takovéto spolupráce dodatečné daňové inkaso jednotlivých státních rozpočtů. Jelikož se jedná o prakticky nový fenomén v ČR, bylo třeba, za účelem získání přehledu o časové náročnosti celé agendy, využít také poznatků zahraničních daňových správ.

Belgická daňová správa nám poskytla České republice velmi podrobné informace nejen o jejich praxi, ale také o objemu zasláných i obdržených žádostí týkajících se jednotlivých daní během ročního období. Během roku 2001 například přijali v souvislosti s přímými daněmi 574 žádostí a do zahraničí zaslali 1.121 žádostí. V oblasti DPH 169 žádostí souvisejících s vymáháním obdrželi a zaslali 288 žádostí.

Pouze praxí a získáním poznatků ze zahraničních daňových správ se může proces mezinárodní pomoci při vymáhání pohledávek stát dokonalejším a životaschopnějším systémem.

Literatura:

- Odborné konzultace na Ministerstvu financí České republiky v Praze.
- internetový portál MF ČR www.mfcr.cz.
- Mrkývka, P. a kol.: Finanční právo a finanční správa (1., 2. díl), Masarykova univerzita Brno, 2004, str. 119.

Právní předpisy:

- Směrnice Rady 2001/44/ES kterou se mění směrnice 76/308/EHS o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek vyplývajících z operací, které jsou součástí systému financování Evropským zemědělským orientačním a záručním fondem, zemědělských dávek a cel a s ohledem na daň z přidané hodnoty a některé spotřební daně.
- Směrnice Rady 2002/94/ES kterou se provádějí některá ustanovení směrnice Rady 76/308/EHS o vzájemné pomoci při vymáhání pohledávek týkajících se určitých dávek, cel, daní a jiných opatření.
- Zákon č. 191/2004 Sb. o mezinárodní pomoci při vymáhání některých finančních pohledávek, ve znění pozdějších předpisů.

Kontaktní údaje na autora – email:

petraschillerova@seznam.cz